

Kopsavilkums

Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam īstenošanas ziņojumam par 2020. gadu

Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam (turpmāk - LAP) ietvaros Latvija ir izvēlējusies ieviest 16 atbalsta pasākumus, kuru īstenošana, ievērojot atbalstāmās prioritātes un administrēšanas kapacitāti, ir pakāpeniski uzsākta 2014. gadā (galvenokārt platībatkarīgie maksājumi un pasākums M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos”), lielāko daļu projektveidīgo pasākumu īstenošanu uzsākot 2015. un 2016. gadā. Atsevišķu pasākumu īstenošana tika uzsākta plānošanas perioda vidū, tikai 2017. un 2018. gadā (M16 “Sadarbība”, atsevišķi M01 “Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi” apakšpasākumi). 2020. gadā pēc grozījumiem LAP iekļauts vēl viens jauns apakšpasākums M2.2 “Atbalsts konsultantu apmācībai”, kura īstenošanas uzsākšanai 2020. gadā izstrādāta normatīvā bāze.

Kopumā no LAP īstenošanas sākuma līdz 2020. gada beigām izsludinātas 88 projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. 2020. gadā tika izsludinātas 6 kārtas. Tāpat 2020. gadā izsludināti 2 publiskie iepirkumi pasākumā M01 “Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi”, kuru rezultātā 2020. gadā līgums par pakalpojuma izpildi ar uzvarētāju noslēgts vienā gadījumā, bet otrā – līgums pārskata periodā vēl netika noslēgts, un gada beigās tika izsludināts 1 publiskais iepirkums pasākumā M02 “Konsultāciju pakalpojumi, saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi”, ar kura uzvarētāju līgums par pakalpojuma izpildi 2020. gadā arī vēl netika noslēgts.

Atbalsta pretendentu aktivitāte arī 2020. gadā saglabājusies augsta, jo, neskatoties uz ierobežotu pasākumu skaitu, kuros bija atvērta pieteikšanās, 2020. gadā iesniegti 4 598 pieteikumi. Kopumā izsludinātajās projektu iesniegumu pieņemšanas kārtās no plānošanas perioda sākuma iesniegti 53 088 projektu iesniegumi ar kopējo publisko finansējumu 1 441,7 milj. EUR, no tiem līdz 2020. gada beigām apstiprināti 40 262 projekti ar publisko finansējumu 1 043,1 milj. EUR apmērā.

Vislielākais apstiprinātais publiskais finansējums, kā arī visvairāk apstiprināto projektu ir atbalsta pasākuma M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos” apakšpasākumā 4.1. “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās” – 6 395 projekti ar kopējo publisko finansējumu 400,9 milj. EUR. Nākamais lielākais apstiprinātais publiskais finansējums ir pasākumā M07 “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos” ar atbalstītiem 364 projektiem 125,2 milj. EUR apjomā, par kuriem plānots sakārtot vai jau ir sakārtoti pašvaldību ceļi 1 502 km garumā. Tālāk seko apakšpasākums M4.3. “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā”, kurā apstiprināti 823 projekti ar 83,4 milj. EUR lielu publisko finansējumu. Liela aktivitāte vērojama apakšpasākumā M19.2. “Atbalsts darbību īstenošanai saskaņā ar sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģiju” ar 3 748 apstiprinātajiem projektiem par 68,4 milj. EUR.

2020.gadā arvien turpināja pieaugt (+34%) saimniecību apdrošināto sējumu un stādījumu platību apmērs daļējai apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai pasākumā M17 “Ražas, dzīvnieku un augu apdrošināšanas prēmija” – 341,4 tūkst. ha, salīdzinot ar 262,2 tūkst. ha 2019.gadā. Nedaudz, par 9% jeb līdz 12,5 milj. EUR pieaudzis arī apstiprinātā publiskā finansējuma apjoms šajā pasākumā (2019. gadā – 11,5 milj. EUR), un uz pārskata perioda beigām pasākuma ietvaros finansējums tika izmaksāts 3 958 saimniecībām 32,6 milj. EUR apmērā jeb 100% no pasākumā pieejamā publiskā finansējuma.

Tāpat pārskata periodā turpinājās atbalsta izmaksa tādos platībatkarīgajos atbalsta pasākumos vides, klimata un lauku ainavas uzturēšanai un uzlabošanai kā M10 “Agrovīde un klimats”, M11 “Bioloģiskā lauksaimniecība” un M12 “Kompensācijas maksājums par Natura 2000 mežu teritorijām”. 2020. gadā atsevišķos apakšpasākumos (piem., M10.1.3. “Rugāju lauks ziemas periodā”, M11.1 “Pāreja uz bioloģisko lauksaimniecību”) bija vērojams gan iesniegumu skaita, gan saistību platības neliels kritums salīdzinājumā ar 2019. gadu, kas skaidrojams ar to, ka daļa pretendentu savas aktuālās saistības 2019. gadā pabeidza un neizvēlējās tās pagarināt par gadu (n+1).

2020. gadā, neskatoties uz to, ka jaunas projektu pieņemšanas kārtas netika organizētas, sekmīgi turpinājās apstiprinātās vietējo rīcības grupu (turpmāk – VRG) aktivitātes starpvalstu un arī starpteritoriālās sadarbības veidošanā starp Latvijas un citu ES dalībvalstu VRG, un teritorijās, kurās darbojas organizācijas, kas īsteno LEADER pieeju līdzīgus pasākumus.

Līdz 2020. gada beigām pilnībā vai daļēji tika īstenoti 47 sadarbības projekti, un VRG bija lielāka interese par starpvalstu sadarbības projektu īstenošanu (29 projekti), bet 18 bija starpteritoriālās sadarbības projekti, ar kopējo publisko finansējumu 2,1 milj. EUR apmērā (51,7% no kopējā apakšpasākumā M19.3. “Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība” pieejamā publiskā finansējuma). Tajos iesaistījās 30 no 35 VRG, t.sk. 29 VRG piedalās starpvalstu sadarbības projektos un 30 VRG – starpteritoriālās sadarbības projektos. Galvenās tēmas sadarbības projektos ir vienotas vietējās identitātes radīšana, tūrisms, mājražošana, bioekonomika, nacionālie parki, kultūras mantojums un tradīcijas, amatniecība.

LAP īstenošanai šajā plānošanas periodā ir noteiktas 6 galvenās prioritātes, no kurām vislielākais publiskā finansējuma apjoms ir paredzēts divām no prioritātēm – P4 “Atjaunot, saglabāt un uzlabot ekosistēmas, kas saistītas ar lauksaimniecību un mežsaimniecību” (581,0 milj. EUR) un P2 “Uzlabot visu veidu lauksaimniecības uzņēmumu rentabilitāti un konkurētspēju visos reģionos un sekmēt inovatīvas lauksaimniecības tehnoloģijas un meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu” (473,1 milj. EUR). 2020. gada beigās šajās prioritātēs bija arī visaugstākie izpildes rādītāji: vislielākais apgūtais publiskais finansējums 540,5 milj. EUR apmērā jeb 93% no plānotā bija P4 prioritātē, bet prioritātē P2 tika apgūti 390,4 milj. EUR jeb 83% no prioritātei atvēlētā finansējuma. Arī pārējās prioritātēs virzība uz noteikto sasniedzamo publiskā finansējuma apjomu ir vērtējama kā sekmīga.

2020. gadā LAP īstenošanu ietekmēja Covid-19 izplatība un ar vīrusa izplatības ierobežošanu saistītie pulcēšanās, tirdzniecības un citi ierobežojumi. Ierobežojumu dēļ nebija iespējams pilnībā īstenot zināšanu pārneses, informācijas un konsultāciju pasākumus, kā arī VRG sadarbības aktivitātes un Valsts lauku tīkla (turpmāk – VLT) aktivitātes. Tomēr, neskatoties uz ierobežojumiem, pakalpojumu sniedzēji, VLT un VRG spēja pielāgoties un rast risinājumus pasākumu un aktivitāšu īstenošanai, izmantojot dažādus tiešsaistes un video rīkus. Vienlaikus citos LAP pasākumos daudzi atbalsta pretendenti nevarēja īstenot projektus plānotajos termiņos, jo tiem nebija brīvu finanšu līdzekļu, līdz ar to tie nevarēja pierādīt projektu uzsākšanu, tāpat kavējās gan iekārtu piegāde, gan būvniecības darbi. Tostarp tika pārtrauktas saistības projektu īstenošanai, atbalsta pretendentiem, ievērojot nestabilo ekonomisko situāciju, baidoties uzņemt jaunas papildu saistības. Kopumā situācija ietekmēja ne tikai atbalsta pretendētus, bet arī administrējošās iestādes, jo bija jāpielāgo pārbaužu veikšana attālinātajam darba procesam, kā arī jāvērtē situācija un jārod risinājumi arī attiecībā uz novirzēm plānoto rādītāju izpildē. Tomēr, neskatoties uz sarežģījumiem, kopumā LAP īstenošana ir sekmīga un progress plānoto mērķu izpildē kopumā ir labs.